

EUROOPLASTE HEAOLU EUROOPA SOTSIAALUURINGU TULEMUSTES

” Heaolu mõistmiseks ja tõstmiseks on vaja usaldusväärset tõendibaasi, kust nii poliitikakujundajad kui kodanikud saaksid teavet selle kohta, kus, millal ja kelle elu on muutumas paremaks. /.../ Et sellest teabest oleks võimalikult rohkem kasu, /.../ tuleb koguda subjektiivseid heaolu andmeid, tuginedes suurtele ja esinduslikele valimitele ning tehes seda järjekindlal viisil erinevate elanikerühmade ja ajaperioodide lõikes. /.../ Subjektiivsed heaolu andmed võivad olla oluliseks täienduseks muudele näitajatele, mida riikide tulemuste jälgimiseks ja võrdlemiseks juba kasutatakse. ”

Martine Durand

OECD peastatistik

OECD statistika direktoraadi direktor

OECD subjektiivse heaolu mõõtmise juhendi eessõna, 2013

SISUKORD

Informeeritud arutelu eurooplaste heaolu üle	1
Subjektiivse heaolu mõõtmine ESSi raames	2
ESSis osalevad riigid	4
Heaolu on tähtis	5
Heaolu dimensioonid	6
Õnnelik ja õitsev?	6
Heaolu on mitmemõõtmeline mõiste	8
Milline on elamisväärtus ühiskond?	10
Heaolu mõjutavad tegurid	12
Töö- ja eraelu tasakaal Euroopas	12
Sooline ebavõrdsus ja depressioon	14
Kas lapsevanemaks olemine teeb õnnelikuks?	16
Kas rännata välja õnne otsima?	17
Kas rahulolu demokraatiaga tähendab rahuolu eluga?	18
Subjektiivne heaolu ja keskkond	20
Eluga rahulolu, emotsioonid ja kultuurilised väärtused	21
Lisateave	22
ESS: vaadates heaolust kaugemale	23
Edukas üleeuroopaline koostöö	24

INFORMEERITUD ARUTELU EUROOPLASTE HEAOLU ÜLE

Teemad, nagu mida kujutab endast subjektiivne heaolu ning kuidas oleks nii üksikisiku kui ühiskonna heaolu võimalik parandada, on praegusel ajal nii teadusuuringute kui poliitikakujundamise päevaküsimuste hulgas tähtsal kohal. Neile küsimustele vastamisel on oluline roll riikideülestel uuringutel, nagu Euroopa sotsiaaluuring (ESS – European Social Survey), mis pakuvad kvaliteetseid võrdlusandmeid inimeste hoiakute ja käitumise kohta.

Käesolevas väljaandes „Eurooplaste heaolu mõõtmine Euroopa sotsiaaluuringu tulemustes“ on esitatud andmed eurooplaste heaolu kohta, mis põhinevad Euroopa sotsiaaluuringu esimese kuue voo tulemustel. Meie eesmärk on tutvustada, milliseid võimalusi ESSi andmed pakuvad subjektiivse heaolu määratluste, jaotuse ja liikumapanevate jõudude uurimiseks üle kogu Euroopa ning julgustada teisigi ESSi andmeid täiel määral ära kasutama, et edendada nende tähtsate küsimuste mõistmist ühiskonnas tervikuna.

Oleme teinud koostööd Euroopa juhtivate heaoluekspertidega ning väljapaistvate sotsioloogia, politoloogia, demograafia, psühholoogia ja geograafia valdkonna teadlastega, et tõsta esile ESSi andmeid kasutades läbiviidud heaolu uuringute rikkalikust tulemustekogust mõned olulisemad näitajad. Tehes lihtsasti kättesaadavaks innovaatilised, metodoloogiliselt keerukad ja poliitilist tähtsust omavad tulemused, loodame

anda väärtusliku panuse nii akadeemilisse kui poliitilisse heaoluteemalisse arutellu.

Kümnnes siin avaldatud artiklis käsitletakse subjektiivse heaolu olemuslikku keerukust ja mitmetahulisust. ESSi heaoluandmed on hea allikas, mille baasil saab minna kokkuvõtlikest õnnelikkuse mõõtmistulemustest kaugemale ning vaadelda üksikisiku ja ühiskonna heaolu erinevaid tahke. Artiklites tuginetakse väga mitmesugustele ESSis käsitletud teemadele, et uurida põhjalikult erinevaid heaolu mõjutavaid tegureid, sealhulgas: töötingimused, sugu, lapsevanemaks olek, ränne, demokraatia, keskkond ja kultuurilised väärtused. Samuti võimaldab ESS teadlastel uurida elanikkonna teatavate alamrühmade kogemusi, näiteks Ida-Euroopast Lääne-Euroopasse rännanud, ning võrrelda näiteks lapsevanemate ja lastetute heaolu.

Kõigis siin esitatud uurimustes on lähtutud võrreldavuse ja riikideülesuse põhimõttest, näidates, kuidas heaolu kogemused võivad riigiti oluliselt erineda. Nii mõneski artiklis tuginetakse taustaandmetele väljastpoolt uuringut, et teha kindlaks, kuidas riikidevahelised ja riigisisised institutsionaalsed, ühiskondlikud ja kultuurilised erinevused võiksid seda erinevust seletada.

Selles trükises on esitatud vaid lühiülevaade ESSi heaolu uuringutest. Kõigi siin esitatud teemadega saab põhjalikumalt tutvuda interaktiivsel veebisaidil www.esswellbeingmatters.org, mis on antud trükisega seotud. Soovitame teil tulemustega laiemalt tutvuda ning saada rohkem teavet erinevatest heaolutahkedest, millesse on võimalik süüvida ESSi andmete abil. ◀

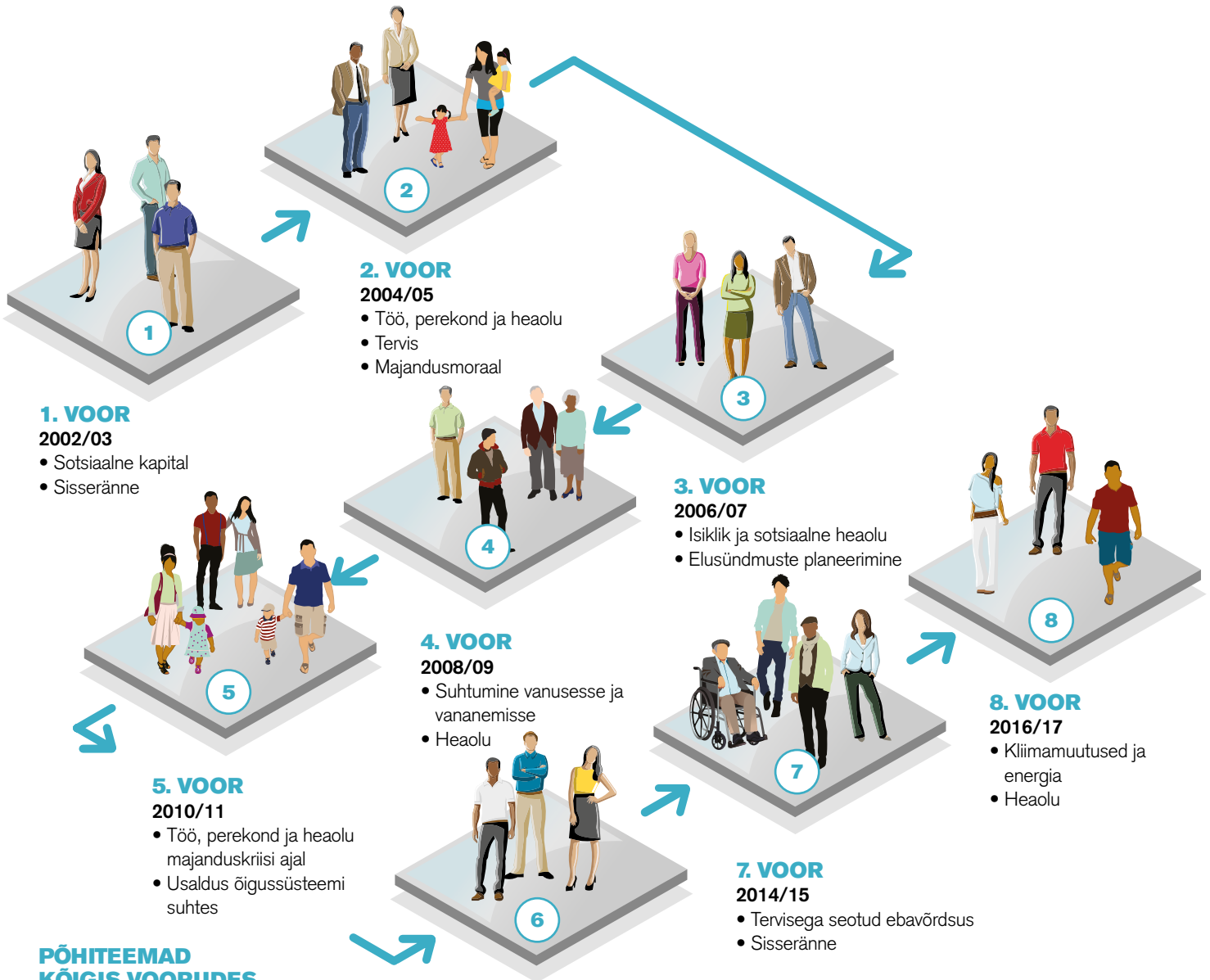
LISATEAVE INTERNETIST:
www.esswellbeingmatters.org

SUBJEKTIIVSE HEAOLU MÕÕTMINE ESSi RAAMES

ESS pakub vaba juurdepääsu mitmesugustele kvaliteetsetele andmetele heaolu (jm valdkondade) kohta rohkem kui 30 Euroopa riigis.

Kvaliteetsete andmete kättesaadavus on heaolu mõõtmise ja mõistmise seisukohast keskse tähtsusega. ESSi raames on kogutud heaolu kohta metodoloogiliselt usaldusväärseid riikideüleseid andmeid juba aastast 2002. Uuringu põhiküsimustik, millele respondentidel palutakse vastata igas voorus, hõlmab subjektiivse heaolu peamisi mõõdikuid, nagu „eluga rahulolu“ ja „õnnelikkus“. Mõnes voorus on heaolu uuritud põhjalikumalt, kaasates küsimustikku temaatilisi, vooruti erinevaid erimooduleid, milles keskendutakse heaolu erinevatele aspektidele. Neid heaolu andmeid kogutakse koos arvukate sotsiaaldemograafiliste taustaandmetega ning vastustega muudele olulistele sotsiaalsete ja poliitiliste teemadega seotud küsimustele, mis tagavad teadlastele ja poliitikakujundajatele rikkaliku andmekogu, mille abil eurooplaste heaolu uurida.

PÕHITEEMAD KÕIGIS VOORUDES

- Moraal ja sotsiaalsed väärtused
- Tervis ja heaolu
- Usaldus institutsioonide suhtes
- Haridus ja tööelu
- Sotsiaalne kapital ja üldistatud usaldus
- Elutingimused
- Kodanikuosalus ja demokraatia
- Sotsiaalne tõrjutus
- Poliitilised väärtused ja osalemine poliitikas
- Sotsiaal-demograafilised andmed
- Ränne
- Kuritegevus

ESSis OSALEVAD RIIGID

Käesolevas väljaandes esitatud tulemused esitavad ESSi esimese kuue vooru andmetel. Heaolu andmed on kättesaadavad enam kui 30 Euroopa riigi kohta, mis osalesid vähemalt ühes ESSi esimesest kuuest voorust.

Osalus Euroopa sotsiaaluuringus VOORUD 1–6

6 VOORU

- 1 Belgia
- 2 Taani
- 3 Soome
- 4 Prantsusmaa
- 5 Saksamaa
- 6 Ungari
- 7 Iirimaa
- 8 Holland
- 9 Norra
- 10 Poola
- 11 Portugal
- 12 Sloveenia
- 13 Hispaania
- 14 Rootsi
- 15 Šveits
- 16 Ühendkuningriik

5 VOORU

- 17 Austria
- 18 Tšehhi
- 19 Eesti
- 20 Slovakkia
- 21 Ukraina

4 VOORU

- 22 Bulgaaria
- 23 Küpros
- 24 Kreeka
- 25 Iisrael
- 26 Venemaa

3 VOORU

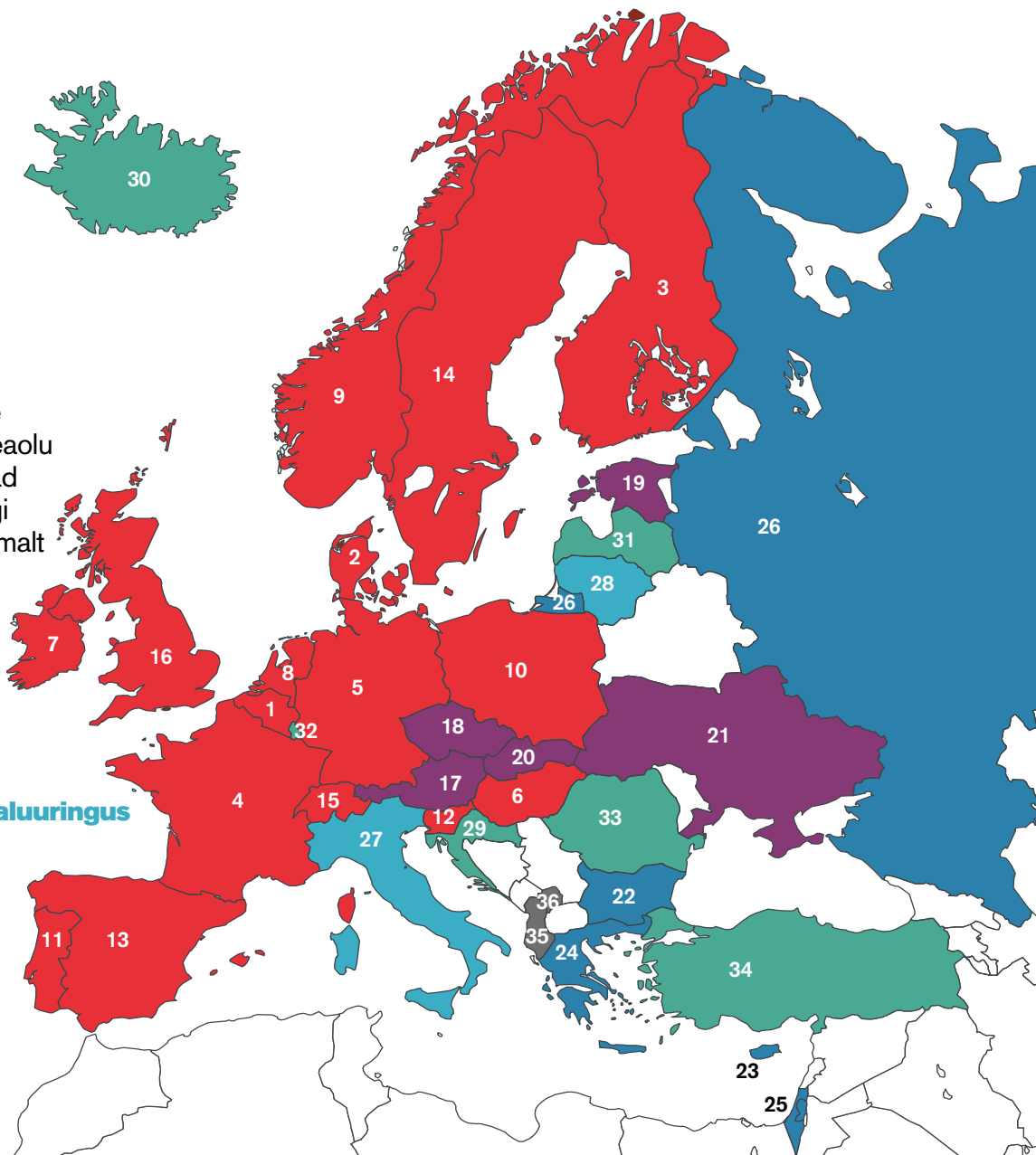
- 27 Itaalia
- 28 Leedu

2 VOORU

- 29 Horvaatia
- 30 Island
- 31 Läti
- 32 Luksemburg
- 33 Rumeenia
- 34 Türgi

1 VOOR

- 35 Albaania
- 36 Kosovo

HEAOLU ON TÄHTIS

Annie Quick

New Economics Foundation,
Ühendkuningriik

Nii teadlased kui poliitikakujundajad tunnistavad subjektiivse heaolu mõõtmise ja mõistmise tähtsust järjest enam.

Suur hulk inimesi nõustub sellega, et demokraatliku valitsuse üks peaeesmärke peaks olema kõrge heaolu taseme poole püüdlamine. Varem kippus enamik riike tähtsustama rohkem majanduskasvu, selle asemel et keskenduda otseselt heaolu saavutamisele. Samas ei ole majanduskasvu ja heaolu vaheline seos sugugi mitte nii otsene, kui võiks arvata. Sellest johtub, et üksnes majanduskasvule keskendumise asemel peaksid poliitikakujundajad suunama oma pilgud tegelikule lõppeesmärgile – inimeste heaolule.

Subjektiivsele heaolule suunatud poliitikal on hulk eelseid. Uuringud näitavad, et suurem heaolu aitab kaasa paljude teiste tähtsate eesmärkide saavutamisele, nagu parem tervis ja kõrgem tööviljakus. Lisaks suudavad inimesed heaolu ideega suhestuda. Kui seada keskpunkti inimeste endi kogemused, võib see aidata leevendada kodanike üldlevinud võõrandumist poliitilisest protsessist.

On rõõmustav, et viimastel aastatel on hakatud järjest enam mõistma vajadust vaadata SKTst kaugemale ning keskenduda heaolule. 2009. aastal rõhutas Prantsusmaa president Nicolas Sarkozy poolt kokku kutsutud majandustegevuse ja sotsiaalsete edusammude mõõtmise komisjon samuti vajadust keskenduda heaolule. On esitatud mitmeid algatusi, et arendada alternatiivseid sotsiaalse progressi indikaatoreid, nagu OECD parema elu algatus, mis kätkeb ka subjektiivse heaolu mõõdikuid. Heaolu uuritakse tervest reast akadeemilistest vaatepunktidest, võttes arvesse majandusteaduse, sotsioloogia, neuroteaduse ja inimvajaduste teooria valdkonna teadlaste uurimistulemusi.

Subjektiivse heaolu kasv uurimisvaldkonnana on osutunud võimalikuks tänu sellele, et kättesaadavate andmete hulk järjest kasvab. Sellised uuringud nagu ESS on heaolu mõõtmise seisukohast keskse tähtsusega. Andmeid, mida me saame inimeste kogemuste kohta, saavad kasutada poliitikakujundajad, et mõista:

- heaolu erinevaid tahke
- heaolu mõjutavaid tegureid
- kuidas heaolu jaotub elanikkonna eri gruppide vahel

Samuti võib täheldada kasvavat huvi riikidevaheliste võrdluste tegemise vastu, mis võimaldab uurida makromajanduslikke ja sotsiaalseid tegureid, millest heaolu sõltub, ning neid mõjutavaid poliitikaide. ESS ning metodoloogiliselt usaldusväärsed riikideüleised andmed, mida uuring pakub väga erinevatel teemadel, annavad protsessi erilisel tähtsa panuse.

Heaolu uuringutega on viimastel aastatel tuvastatud hulk olulisi fakte heaolu mõjutavate tegurite kohta ning poliitikakujundajatel on võimalik hakata kujundama poliitikat heaolu tõstmiseks. Teisalt jääb meie arusaamine heaolust siiski veel maha teistest valdkondadest, nagu tervis või sissetulek, mida on tänu rikkalike andmekogumite kättesaadavusele uuritud aastakümneid. Heaolu uurimist, tuginedes selliste uuringute nagu ESS andmetele, tuleb kindlasti jätkata, kui tahame reageerida Euroopa ees seisvatele majanduslikele ja sotsiaalsetele väljakutsetele teadlikumalt kui seni. ◀

KAS TEADSITE?

Uuringud näitavad, et suurem heaolu aitab kaasa ka paljude teiste tähtsate, poliitikakujundajate huvivälja kuuluvate, eesmärkide saavutamisele, nagu parem tervis ja kõrgem tööviljakus.

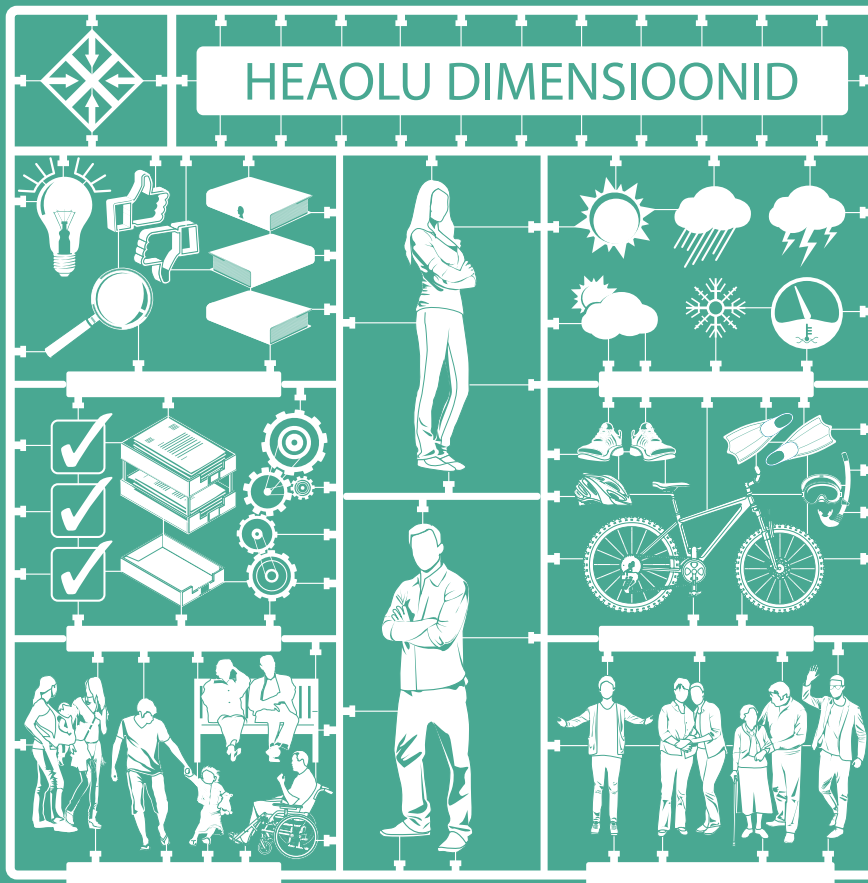

HEAOLU DIMENSIOONID

ÕNNELIK JA ÕITSEV?

Bram Vanhoutte
Manchesteri Ülikool, Ühendkuningriik

Inimese heaolu olulisteks komponentideks on nii hedonism (õnnelikkus) kui eudaimonism (õitseng), mida leidub Euroopa eri paigus erineval määral.

Küsimus, millest heaolu õieti koosneb, viib meid tagasi Vana-Kreeka filosoofiliste arutelude aega. Hedonistlik koolkond, keda esindab Epikuros, uskus, et hea elu peaks olema tulvil õnnelikkust. Aristoteles lükkas selle kitsa kontseptsiooni kõrvale ning pakkus selle asemel välja eudaimonismi ehk õitsengu – elamise kooskõlas oma tõelise minaga – kui viisi, kuidas hästi elada. Seesama õnnelikkuse ja õitsengu eristamine esineb ka tänapäeva heaoluteemalistes debattides.

Kuigi need heaolu filosoofilised käsitlused pärinevad erinevatest mõttevooludest, on neid omavahel kõrvutades võimalik ammutada nii mõndagi kasulikku. Seda võimaldavad meil teha just sellised suuremastaabilised uuringud nagu ESS, mille raames mõõdetakse erinevaid heaolu tahke. Me saame empiiriliselt hinnata, mil määral vahetegemist hedonistliku ja eudaimonistliku heaolu vahel meie tänapäeva ühiskonnas tegelikult esineb, lähtuvalt sellest, kuidas inimesed seda kogevad. Samuti saame uurida, kas ja kuidas kaht eri liiki heaolu tasemed riigiti ja riikidesiseselt elanikkonna erinevate alamrühmade lõikes erinevad.

ESSi 6. vooru (2012/13) erimooduli „Isiklik ja sotsiaalne heaolu“ andmete faktoranalüüs kinnitas, et hedonistlik ja eudaimonistlik heaolu on kaks erinevat kontseptsiooni.

Samas on nende faktorite vahel tugev korrelatsioon: st inimestel, kes kogusid suure punktisumma hedonistliku heaolu osas, oli ühtlasi pigem kõrge punktisumma ka eudaimonistliku heaolu osas. Lisaks näitas riikidevaheline võrdlus, et peaaegu kõigis riikides jäid mõlemad heaolu vormid samale poole üldist ESSi keskmist; st riikides, kus hedonistliku heaolu näitajad olid keskmisest kõrgemad, olid keskmisest kõrgemad ka eudaimonistliku heaolu näitajad.

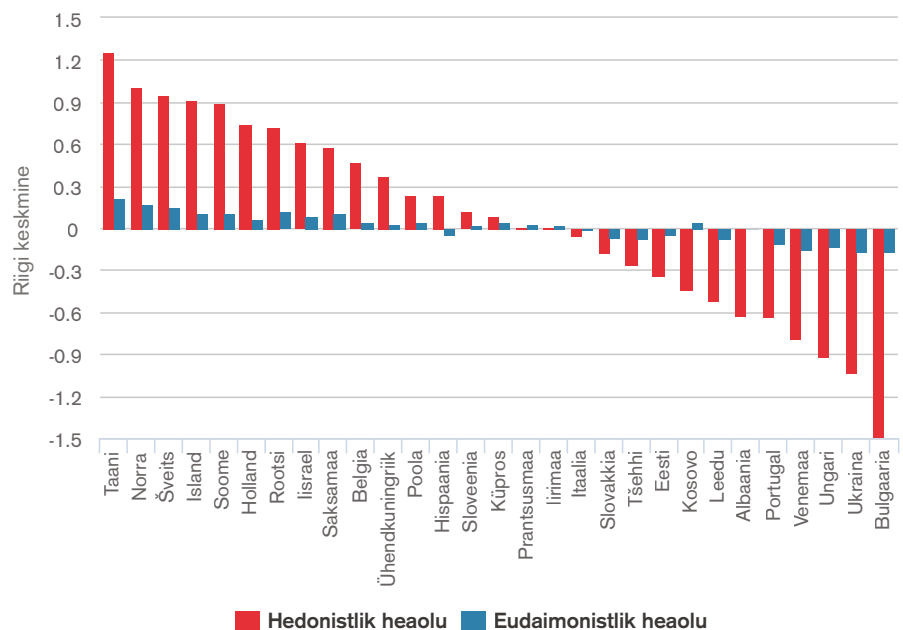
Heaolu, eriti hedonistlik heaolu, on riigiti erinev. Näiteks on hedonistlik heaolu keskmisest pigem kõrgem Skandinaavia riikides ning keskmisest madalam mõnes

Lõuna- ja Ida-Euroopa osas. Samas on tähtis silmas pidada, et need riikide tasandi näitajad ei peegelda märkimisväärsed erinevusi riikide sees. Analüüs näitab, et ainult 15% erinevustest hedonistlikus heaolus ning 7% erinevustest eudaimonistlikus heaolus on võimalik seletada riikide tasandil ning ülejäänud on seletatav inimestevaheliste erinevustega. Kui uurida, kuidas sellised sotsiodemograafilised tunnused nagu sugu, vanus ja haridustase on seotud heaolu hedonistliku ja eudaimonistliku dimensiooniga, võib see pakkuda poliitikakujundajatele väga kasulikku infot, kui nad soovivad ühiskonnas esinevaid heaolu erinevusi mõista ja nende suhtes midagi ette võtta. ◀

KAS TEADSITE?

ESSi 6. vooru erimooduli „Isiklik ja sotsiaalne heaolu“ andmete analüüs kinnitab, et hedonistlik ja eudaimonistlik heaolu on kaks erinevat kontseptsiooni.

Hedonistlik ja eudaimonistlik heaolu Euroopas riikide lõikes

Andmed: ESS 6. voor (2012/13). On rakendatud disainikaale.

HEAOLU – MITMEMÕÕTMELINE MÕISTE

Karen Jeffrey and Saamah Abdallah
New Economics Foundation,
Ühendkuningriik

Kui vaadelda heaolu
nüansseeritult,
mitmemõõtmeliselt, võib tulemus
meile öelda nii mõndagi selle
kohta, kuidas heaolu kogemine
riigiti ja riikide sees erinevad.

Usaldusväärsete andmete kogumine heaolu
kohta – selle kohta, kuidas inimesed
oma elu hindavad ja kogeavad – on väga
tähtis, kui soovime aru saada, millised
tegurid aitavad suuremale heaolule kõige
tõenäolisemalt kaasa, ning teha kindlaks
need ühiskonnagrupid, kes saaksid heaolu
suurendamiseks mõeldud sekkumistest
kõige rohkem kasu. Kuidas on aga
võimalik nii keerulist nähtust nagu heaolu
süsteemselt mõõta?

Üldine lähenemine on paluda inimestel
hinnata, kui õnnelikud või eluga rahul nad
üldiselt on. Teisalt, ehkki üksainus kõikehaarav
mõõdik võib anda heaolust üsna hea ülevaate,
võib see samal ajal jätta varju hulga huvitavaid
üksikasju, mida oleks võimalik välja tuua
mitmemõõtmelisema lähenemisega.

Kasutades ESSi 6. vooru (2012/13)
erimooduli „Isiklik ja sotsiaalne heaolu“
andmeid, on võimalik tuvastada subjektiivse
heaolu kuus erinevat dimensiooni ning
analüüsida nüansirikkamalt, kuidas heaolu
nii riikide sees kui ka riigiti erineb. Need
kuus dimensiooni on: hinnanguline heaolu,
emotsionaalne heaolu, hakkamasaamine,
vitaalsus, kogukondlik heaolu ning
toetavad suhted.

Uuringust nähtub, et kui mõne riigi
respondendid hindavad oma heaolu ühes
heaolu dimensioonis kõrgete punktide
vääriliseks, hindavad nad oma heaolu pigem
kõrgelt ka teistes heaolu dimensioonides
(nt Šveits) ja vastupidi. See ei ole aga
siiski mitte alati nii. Näiteks Ungaris
hindavad inimesed oma heaolu enamikus
dimensioonides üsna madalalt, kuid
kogukondliku heaolu dimensioonis on nende
heaolunäitajad märksa kõrgemad. Venemaal
on hakkamasaamise dimensiooni keskmine
näitaja tunduvalt madalam kui ülejäänud viie
dimensiooni näitajad.

Samuti on oluline vaadelda, kuidas heaolu
elanikkonna hulgas jaotub ning kas
erinevate gruppide vahel esineb heaolu
osas silmapaistvat ebavõrdsust. See võib

KAS TEADSITE?

Kui mõne riigi respondendid
hindavad oma heaolu ühes
heaolu dimensioonis kõrgete
punktide vääriliseks, siis
hindavad nad oma heaolu
pigem kõrgelt ka teistes
heaolu dimensioonides, kuid
mitte alati.

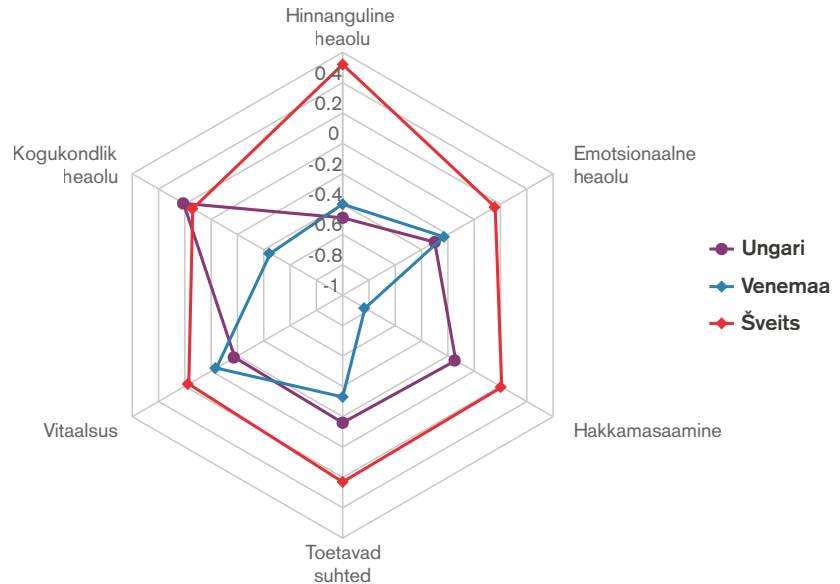

jällegi sõltuda konkreetsest vaadeldavast heaoludimensioonist. Näiteks selgub ESSi andmete analüüsist, et vitaalsus ja emotsionaalne heaolu vananedes pidevalt langevad, samas kui toetavate suhete ja hinnangulise heaolu näitajad on madalaimal tasemel keskealiste seas.

Leibkonna sissetulek on üldiselt kõigi heaolu dimensioonidega positiivses korrelatsioonis, ehkki mõne dimensiooniga (hinnanguline heaolu) rohkem kui teisega (vitaalsus). Samas, seos kogukondliku heaolu ja sissetuleku vahel on Euroopa eri paigus erinev. Skandinaavias ja Lääne-Euroopas on kogukondlik heaolu leibkonna sissetulekuga positiivselt seotud. Lõuna-Euroopas võib aga täheldada olulist negatiivset seost sissetuleku ja kogukondliku heaolu vahel.

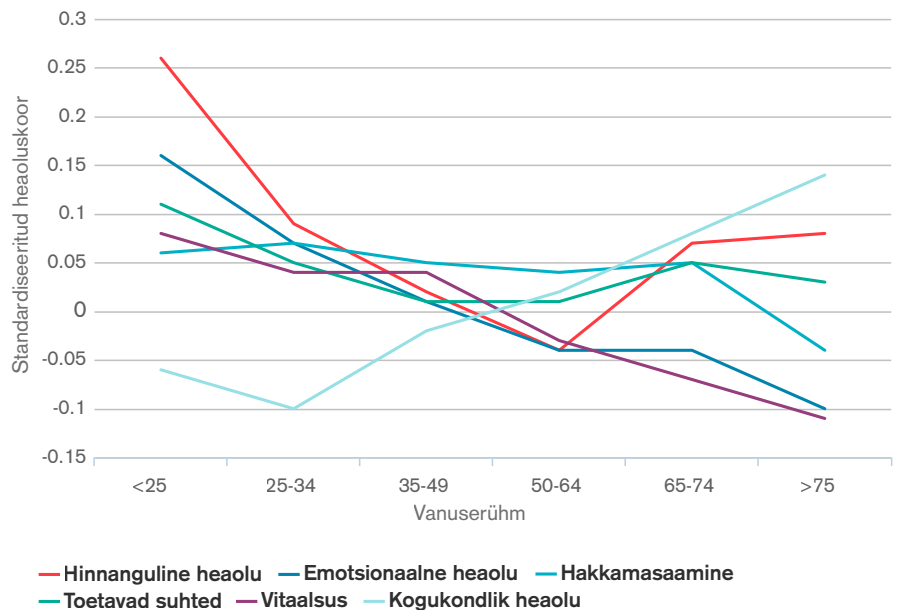
Tulemused näitavad, kui tähtis on osata eristada heaolu eri dimensioone, mis on omavahel seotud. Niisuguse põhjaliku heaoluuuringu tulemustest on kindlasti abi poliitikakujundajatele, kes tahavad ressursse efektiivselt suunata, et elanikkonna heaolu tõsta. ➔

Heaolu eri dimensioonide keskmised riikide kaupa

Andmed: ESS 6. voor (2012/13). On rakendatud poststratifikatsiooni kaale.

Heaolu eri dimensioonide keskmised vanuserühmade kaupa

Andmed: ESS 6. voor (2012/13). On rakendatud poststratifikatsiooni ja populatsiooni kaale.

MILLINE ON ELAMISVÄÄRNE ÜHISKOND?

Pamela Abbott, Claire Wallace ja Roger Sapsford
Aberdeeni Ülikool, Ühendkuningriik

Eurooplaste arvamused lahknevad selles, kuivõrd nad enda arvates elavad elamisväärse ühiskonnas, st ühiskonnas, kus edendatakse kodanike heaolu.

Teadlased ja poliitikakujundajad on ühtviisi huvitatud nii üksikisikute heaolust kui ka ühiskonna heaolust laiemalt. See, kas riiki saab pidada elamisväärseks ühiskonnaks, sõltub mõistagi selle riigi objektiivsetest tingimustest. Lisaks on alati asjakohane küsida, kas riigi elanikud tajuvad oma riiki nii, et see täidab oma ülesannet. ESS on rikkalik inimeste kogemusi ja uskumusi peegeldavate andmete allikas, mis aitab meil mõista, mil määral eurooplased arvavad, et nad elavad elamisväärse ühiskonnas.

Ühiskonna kvaliteedi mudeliga määratakse kindlaks neli laiaulatuslikku elamisväärsele ühiskonnale seatavat nõuet:

- majanduslik kindlustatus
- sotsiaalne sidusus
- sotsiaalne kaasamine
- võimestamine

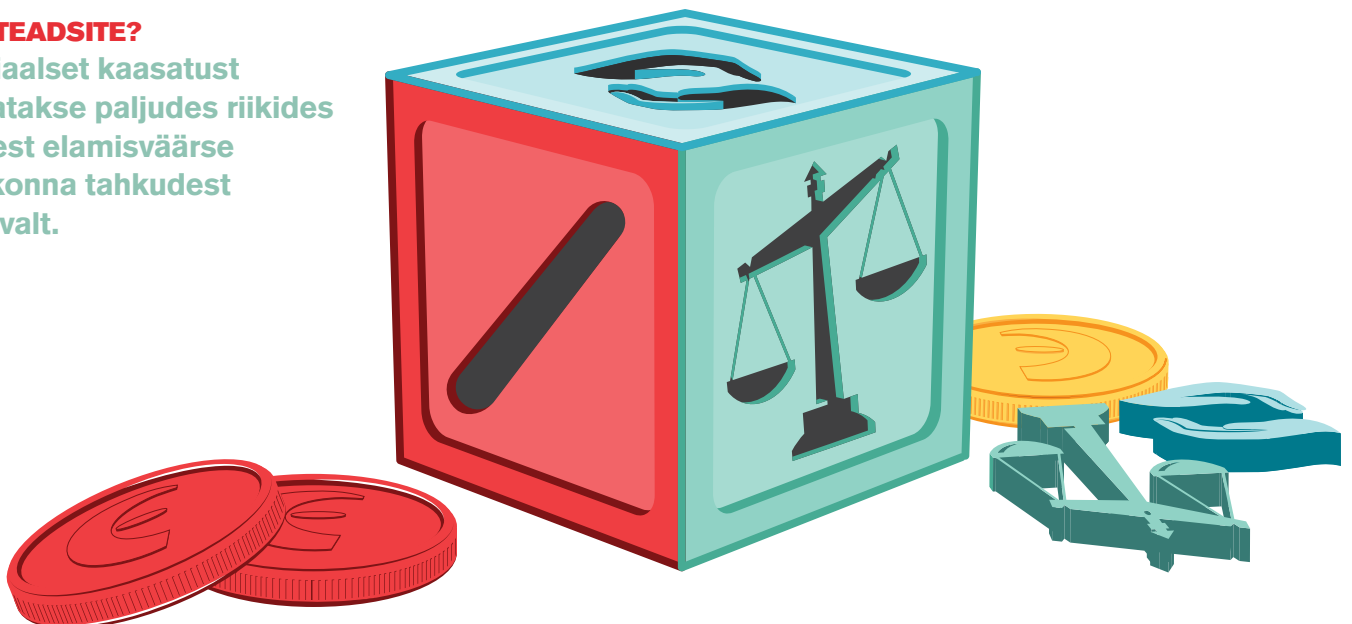
Kasutades ESSi 6. voo (2012/13) andmeid, mis mõõdavad selliseid ühiskonna tahke nagu hinnangud majandusele, usaldus institutsioonide suhtes, suhtumine vähemusrühmadesse ning sotsiaalne

ja poliitiline osalus, saame moodustada subjektiivse indeksi selle kohta, kuidas inimesed oma ühiskonda nende nelja sfääri lõikes tajuvad. Nimetatud subjektiivse indeksi kohaselt on oma riigist kõige positiivsemal arvamusel norrakad ning neist jäävad vaid veidi maha teiste Skandinaavia riikide kodanikud ja šveitslased. Pingerea lõpus on Ukraina koos enamiku ülejäänud Kesk- ja Ida-Euroopa endiste sotsialistlike riikidega.

Ühiskonna eri tahkude lõikes võib täheldada tugevat „üldise heakskiidu“ elementi: ühe sfääri näitajate põhjal võib üsna hästi prognoosida ka teisi riigitasandi näitajaid. Samas ilmneb, et sotsiaalset kaasamist hinnatakse paljudes riikides teistest elamisväärse ühiskonna tahkudest erinevalt (mõnikord paremaks, mõnikord halvemaks). Näiteks Šveitsis ja Soomes on võrreldes enamiku teiste riikidega head majandusliku kindlustatuse ja sotsiaalse sidususe näitajad, kuid sotsiaalse kaasamise näitajad on neis riikides suhteliselt kesised. Teisest küljest on Islandil majandusliku kindlustatuse ja võimestamise tase suhteliselt madal, kuid sotsiaalse kaasamise tase kõrge.

KAS TEADSITE?

Sotsiaalset kaasatust hinnatakse paljudes riikides teistest elamisväärse ühiskonna tahkudest erinevalt.

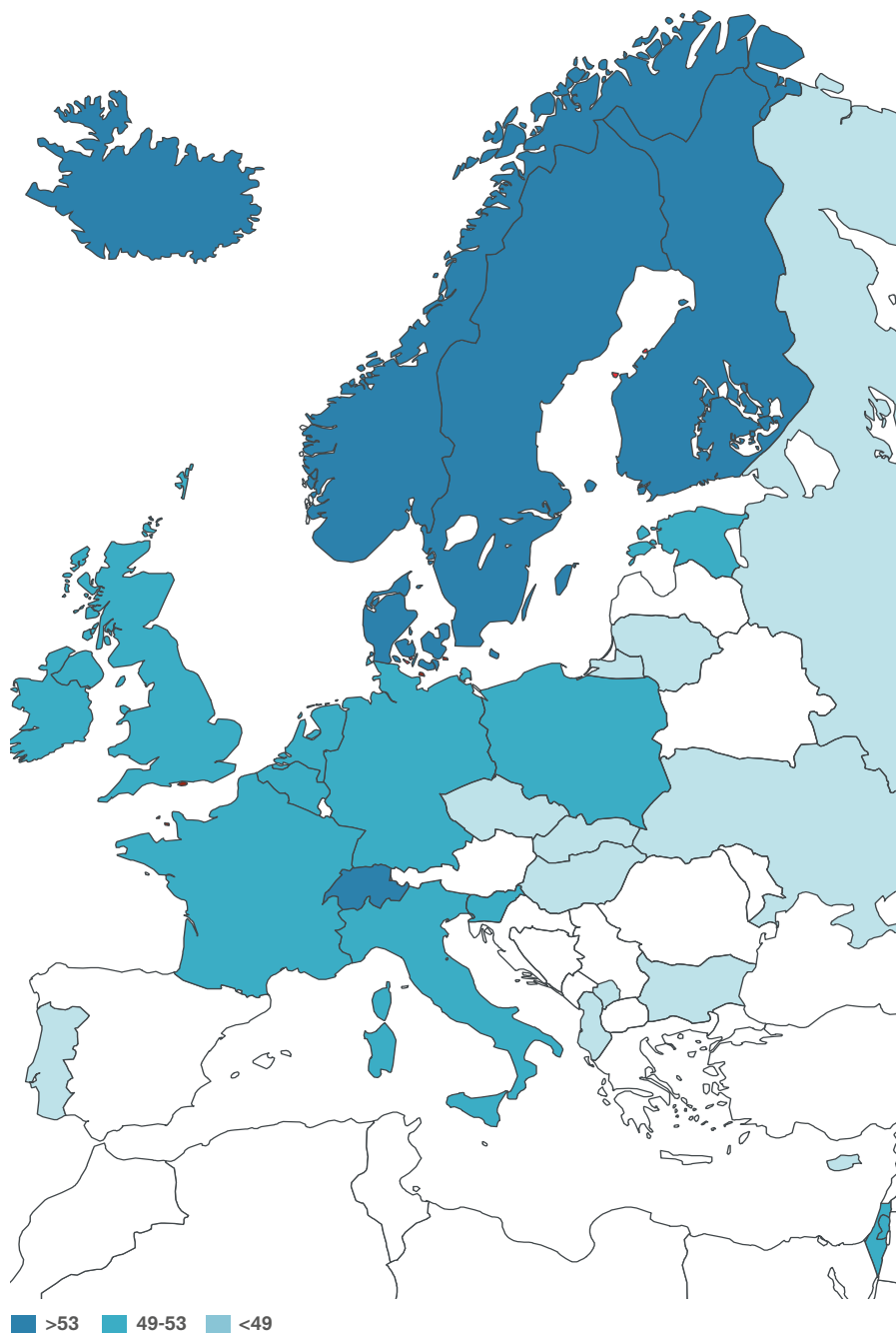
Paljudes riikides, kus sotsiaalse kaasamise näitajad on madalamad, kui nende üldise reitingu järgi võiks eeldada (Norra, Taani, Rootsi, Prantsusmaa, Ühendkuningriik), käiakse vastajate endi väitel suhteliselt vähe kirikus, samas kui teised riigid, kus sotsiaalne kaasatus on võrreldes riigi üldise reitinguga suhteliselt hea (Ukraina, Bulgaaria), torkavad silma suhteliselt kõrge kirikus käimise taseme poolest. Siit tõusetub huvitav teema, mida võiks täiendavalt uurida: kas kirik saaks ehk edendada sotsiaalset kaasatust ja sotsiaalhoolekannet seal, kus valitsus ei ole sellist ülesannet enda peale võtnud?

ESSi andmed pakuvad väärtuslikku teavet, kuidas inimesed oma ühiskonda tajuvad ning kuidas see riigiti erineb. Uuringu tulemusel selgunud objektiivsed indikaatorid näitavad, kui võrd vastab konkreetne riik elamisväärse ühiskonna nõuetele. Saadud teave on kasulik poliitikakujundajale, et otsustada, milliseid poliitilise ja sotsiaalsüsteemi osi oleks vaja kodanike heaolu edendamiseks reformida. €

KAS TEADSITE?

Norra on riik, mille subjektiivne indeks on kõrgeim, st riik, mille elanikud on oma ühiskonnast kõige paremal arvamusel.

Üldise subjektiivse indeksi näitajad Euroopas

Andmed: ESS 6. voor (2012/13). On rakendatud poststratifikatsiooni kaale.

HEAOLU MÕJUTAVAD TEGURID

TÖÖ- JA ERAELU TASAKAAL EUROOPAS

Helen Russell ja Frances McGinnity
Economic and Social Research
Institute (ESRI), Iirimaa

Töö- ja eraelu tasakaalu seisukohast on tähtsal kohal töötingimused: töötundide arv, sõltumatus ja paindlikkus. Paraku on töötingimused – ning sellest tulenevalt ka töö- ja eraelu tasakaalu tunnetus – Euroopa eri paigus märkimisväärselt erinevad.

Üheks heaolu tähtsaks komponendiks on töö- ja eraelu tasakaal ehk see, kuidas inimesed suudavad ühitada palgatöö oma ülejäänud eluga ning tasakaalustada neile erinevate rollide poolt seatavad nõudmised. Naiste kasvav osakaal tööhõives, üksikvanemlus, laste arvu langus ja vananev ühiskond – need kõik on tõstnud töö ja hoolitsemisvajaduse ühitamise probleemi esiplaanile. Töö- ja pereelu konflikti on seostatud nii halvenenud abikaasadevaheliste suhetega, lastekasvatamisprobleemidega kui ka madala tööga rahulolu, sagedaste töölt puudumiste ning stressiga.

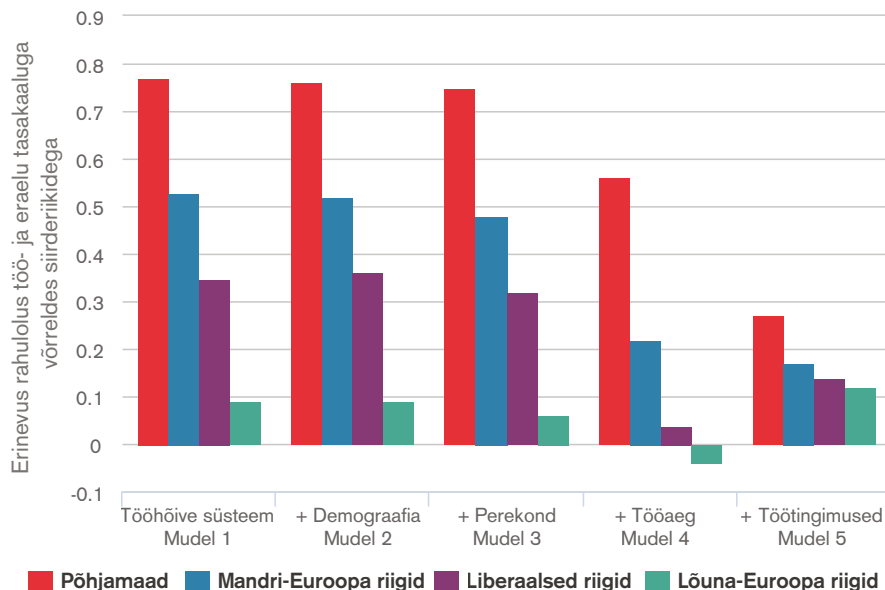
Teadaolevalt on töö- ja pereelu poolt esitatavad nõudmised riigiti erinevad, olenevalt tööhõive- ja sotsiaalhoolekandesüsteemidest, mille raames töö- ja hooldekohustuste täitmist korraldatakse. ESS pakub väärtuslikke riikidevahelisi andmeid, mille abil uurida institutsionaalsete erinevuste mõju töö- ja eraelu tasakaalule.

ESSi 5. voo (2010/11) erimooduli „Töö, perekond ja heaolu“ andmete analüüsist nähtuvad märkimisväärsed erinevused eri riikide töötingimustes, olenevalt tööhõive süsteemi tüübist. Seal, kus tööhõive süsteem on töötajakeskem (Põhjamaad ja Mandri-Euroopa riigid, nagu Belgia, Holland ja Saksamaa), on töötundide arv väiksem, töötingimused paindlikumad ja tunnetatav võimalus oma tööd ise juhtida suurem kui Lõuna-Euroopa maades ning Kesk- ja Ida-Euroopa siirderiikides, kus ametiühingute levik ja töötajate kollektiivsete läbirääkimiste pidamise võime on väiksemad.

KAS TEADSITE?

Suur rahulolu töö- ja eraelu tasakaaluga Põhjamaades on seotud töötundide arvu ning töötingimustega.

Rahulolu töö- ja eraelu tasakaaluga riikide gruppide lõikes

Andmed: Euroopa sotsiaaluuringu 5. voor (2010/11). Andmeid on kaalutud autorite poolt loodud töötuuri kaaludega.

Märkus. Regressioonikordajad näitavad erinevust töö- ja eraelu tasakaalus võrreldes siirderiikidega (võrdluskategooria) pärast sotsiodemograafiliste tunnuste, perekonna ja töötingimuste mõju arvesse võtmist.

Analüüsi on kaasatud kõik partneriga elavad töötajad vanuses 20–64 eluaastat.

Töötingimuste erinevused aitavad seletada olulisi erisusi töö- ja eraelu tasakaalu tajumises Euroopa eri paigus. Ülaloleval joonisel on esitatud kokkuvõtte analüüsist, millega uuriti erinevusi inimeste hinnangutes töö- ja eraelu tasakaalule riikidegruppide lõikes olenevalt mitmesugustest erinevatest perekonna ja tööga seotud teguritest.

Healuriigi tüüp on ilmselgelt tähtis: rahulolu töö- ja eraelu tasakaaluga on kõrgeim Põhjamaades, millele järgnevad Mandri-Euroopa maad ja liberaalsed riigid, s.o Ühendkuningriik ja Iirimaa (mudel 1). Rahulolu töö- ja eraelu tasakaaluga on madalaim Lõuna-Euroopa maades ja siirderiikides (mis moodustavad võrdlusgruppi, millega teisi süsteeme võrreldakse).

Samas on erinevused töö- ja eraelu tasakaalus riigigruppide vahel tunduvalt väiksemad, kui võtta arvesse erinevusi töötundide arvu ja muudes töötingimustes (mudelid 4 ja 5). Perekonna vajadused on samuti olulised (mudel 3), kuid võrreldes töötingimustega selgitavad need vähemal määral erinevusi rahulolus töö- ja eraelu tasakaaluga Euroopa eri paigus.

Need tulemused kätkevad endas nii mõndaigi selget sõnumit poliitikakujundajatele ja/või tööandjatele, kes soovivad töö- ja eraelu tasakaalu edendada. Töö- ja eraelu paremale tasakaalule aitavad tõenäoliselt kaasa töötundide arv, mis on ette teada ja mis ei ole liialt suur; töötajate sõltumatus ning võimalus otsustada, mis kell tööpäev algab ja lõpeb ning mis aegadel nad tavalise töönädala sees töötavad. ◀

SOOLINE EBAVÕRDSUS JA DEPRESSIOON

Piet Bracke, Rozemarijn Dereuddre
ja Sarah Van de Velde
Genti Ülikool, Belgia

Suurema soolise võrdsusega ühiskondades on nii meeste kui naiste vaimne tervis parem ning sooline lõhe depressioonisümptomite osas väiksem.

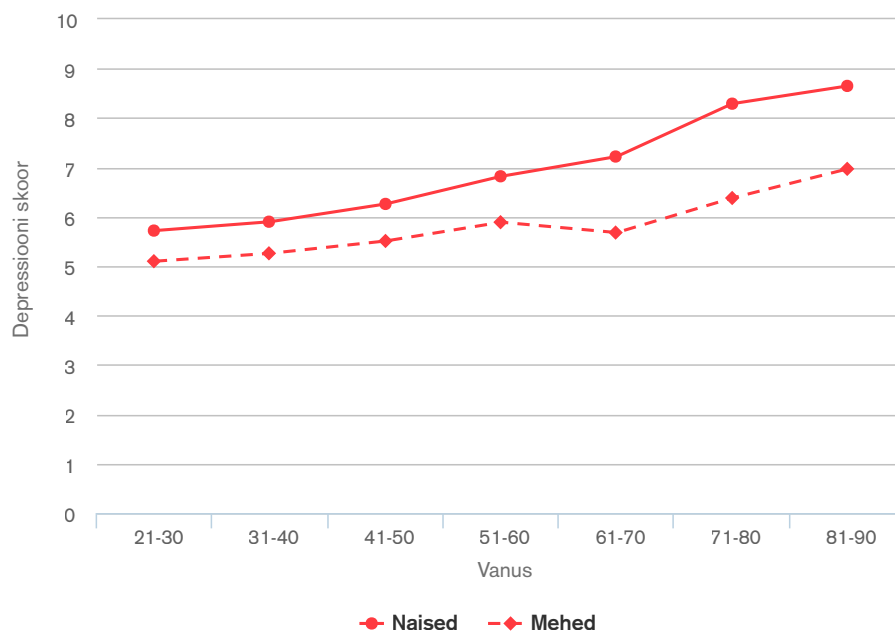
Üks tähtis heaolu komponent on vaimne tervis. Naistel esineb depressiooni sümptomeid ja sügavat depressiooni umbes kaks korda suurema tõenäosusega kui meestel. Samas ei ole see sooline lõhe täheldatav mitte kõigis riikides ning samuti varieerub see elutsükli jooksul. ESSi andmeid kasutades on võimalik uurida, miks see nii on, ning milline roll on soolisel ebavõrdsusel soolise depressioonilõhe seletamisel. Kuna depressioon, valikuvõimaluste nappus ning võimust ilmajätetus on omavahel seotud, võiks eeldada, et sooline depressioonilõhe on suurem sooliselt ebavõrdses ühiskondades.

ESSi 3. voorus (2006/07) ja 6. voorus (2012/13) 29 riigist kogutud andmete analüüsi põhjal leidis kinnitust asjaolu, et naised kogevad depressiooni sümptomeid (mõõdetuna Epidemioloogiauringute Keskuse (Center for Epidemiologic

Studies) depressiooniskaalal CES-D8 lühendatud versiooni abil) igas eas suurema tõenäosusega kui mehed. Vananedes esineb depressiooni sümptomeid rohkem nii meestel kui naistel. Samas on kõrgema vanuse negatiivne mõju naistel suurem kui meestel, millega kaasneb suurem sooline depressioonilõhe 61-aastaste ja vanemate inimeste vanuserühmas.

Sooline depressioonilõhe võib olla seletatav naiste suhteliselt ebasoodsama positsiooniga ühiskonnas (näiteks väiksemate töövõimaluste mõttes). Suurem sooline lõhe eakamate inimeste hulgas võib omakorda olla seletatav kumulatiivse negatiivse mõjuga, mida see suhteline ebasoodsam positsioon elu jooksul avaldab. Seda selgitust toetab ka meie tuvastatud tõsiasi, et kui analüüsis arvestada inimeste perekondliku ja tööalase staatuse erinevustega, on täheldatav depressioonilõhe tunduvalt väiksem.

Ealised erinevused depressiooni sümptomites meeste ja naiste hulgas

KAS TEADSITE?

ESSi andmed kinnitavad üldteada soolist erinevust depressiooni esinemuses: naiste hulgas on depressiooniskoorid kõrgemad.

Andmed: ESS 3. voor (2006/07) ja 6. voor (2012/13). On rakendatud disainikaale.

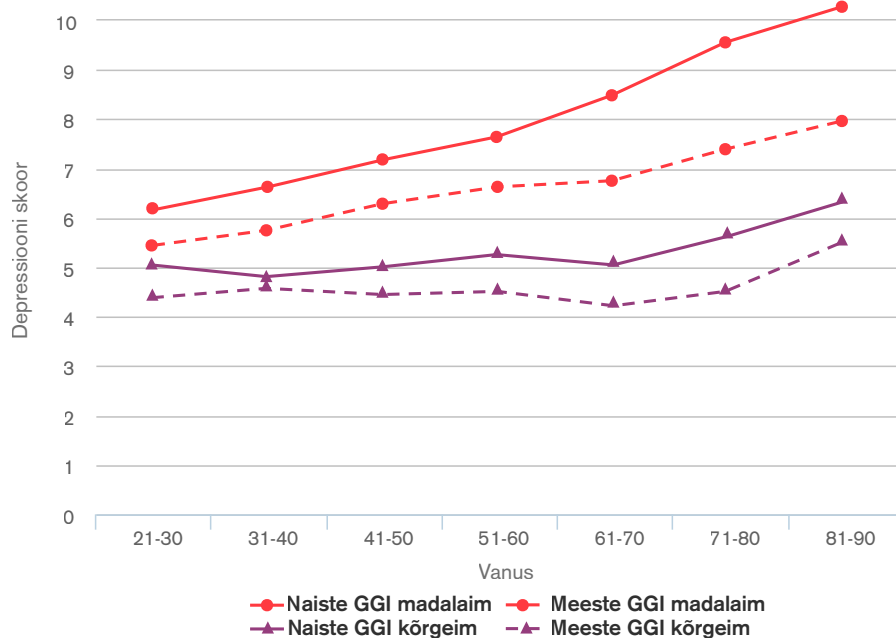
Kui depressiooni esinemus on seotud sotsiaalsete tingimustega, võiks eeldada, et seda mõjutab oluliselt ka soolise ebavõrdsuse tase ühiskonnas. All olev joonis näitab, et täpselt nii see ongi. Sooliselt võrdsemates riikides esineb nii meestel kui naistel vähem depressiooni sümptomeid. Samas on soolise võrdsuse positiivne mõju depressiooni vähenemisele silmatorkavam naiste kui meeste hulgas. See tähendab, et meeste ja naiste vaheline sooline depressioonilõhe on väiksem sooliselt võrdsemates riikides kui sooliselt ebavõrdsemates riikides. Riikides, kus naised seisavad silmitsi ebavõrdsema kohtlemisega, on selle halvemuse akumulatsioon elu jooksul suurem ning kõrgemas eas tekkiv sooline depressioonilõhe on suurem.

Enamikus depressiooniuuringutes keskendutakse ainult naiste ja meeste kui üksikisikute sotsiaalsele positsioonile ning seetõttu alahinnatakse ühiskonna soolise jaotuse mõju depressioonile. On oluline tähele panna, et väiksema soolise ebavõrdsusega kaasneb parem vaimne tervis nii naiste kui meeste hulgas (siiski eriti naiste hulgas). Siit tuleneb ka sõnum poliitikakujundajatele, et soolise võrdsuse edendamisele suunatud poliitikal võib olla tähtis osa kodanike heaolu parandamisel. ➔

KAS TEADSITE?

Meeste ja naiste vaheline depressioonilõhe on väiksem sooliselt võrdsemates riikides.

Sooline depressioonilõhe võrreldes soolise ebavõrdsusega riigi tasandil

Andmed: ESS 3. voor (2006/07) ja 6. voor (2012/13). On rakendatud disainikaale.

Märkus. Soolist ebavõrdsust mõeldeti ülemaailmse soolise lõhe indeksi (GGI – Global Gender Gap Index) järgi (Maailma majandusfoorum 2013).

KAS LAPSEVANEMAKS OLEMINE TEEB ÕNNELIKUKS?

Arnstein Aassve
Bocconi Ülikool, Itaalia

Letizia Mencarini
Torino Ülikool, Itaalia

Maria Sironi
Oxfordi Ülikool, Ühendkuningriik

See, kas lapsevanemaks olemine teeb õnnelikuks, sõltub teie soost ning sellest, millises Euroopa riigis te elate.

Enamikus Euroopa riikides on sündivus praegu tublisti alla rahvastiku taastootmise taseme, st alla kahe lapse naise kohta, mis on suureks väljakutseks poliitikakujundajaile, kes peavad tegelema vananeva rahvastiku probleemiga. Hoolimata üldisest sündivuse langusest on sündivuse tase Euroopa eri riikides märkimisväärselt erinev. Sündivuse suundumusi võib aidata selgitada ka lapsevanemaks olemise ja subjektiivse heaolu vahelise seose uurimine.

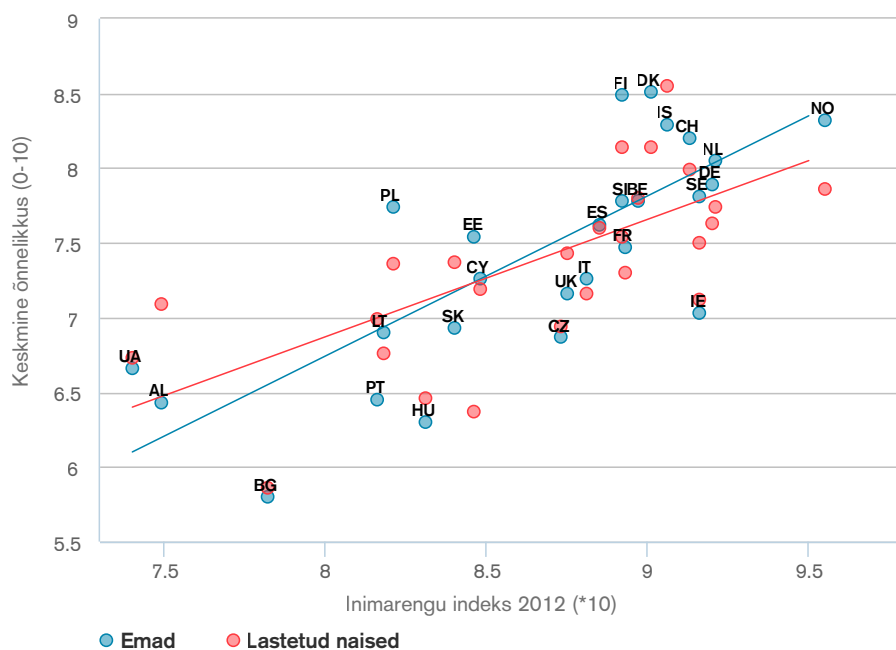
Uurides lapse saamise otsuste tegemist üle Euroopa, kasutasime ESSi 6. vooru (2012/13) andmeid.

Ühiskonna arengutaseme – mõõdetuna inimarengu indeksiga – ning nii õnnelikkuse kui sündivuse taseme vahel on täheldatav positiivne seos. Vaatamata sellele, et kõrge arengutase on ajalooliselt olnud tugev sündivuse langust prognoosiv tegur, võib täheldada, et kui riik on juba saavutanud teatava arengutaseme – nagu enamikus Euroopa riikides võrreldes muu maailmaga ollakse – siis see seos pöördub vastupidiseks. ESSi riikide puhul on nii, et mida kõrgem on arengutase, seda õnnelikumad on inimesed ja seda suurem on sündivus.

Kui võrrelda otseselt lapsevanemate ja lastetute kogemusi, siis ilmneb, et isad on kõikjal Euroopas õnnelikumad kui lastetud mehed. Teisalt pole naiste puhul seos õnnelikkuse ja emaks olemise vahel päris nii üksühene. Emad on küll lastetutest naistest õnnelikumad, kuid ainult kõige kõrgemalt arenenud Euroopa riikides. Seos emaduse ja õnnelikkuse vahel sõltub ka muudest asjaoludest, nagu lastehoiu kättesaadavus ja naiste osakaal parlamendis.

Tundub, et naiste puhul sõltub lastesaamise ja õnnelikkuse vaheline seos ühiskondlikest tingimustest, sealhulgas laste kasvatamise ja palgatöö ühitamist toetavate asutuste olemasolust (või puudumisest). See teadmine kätkeb endas väga tähtsat sõnumit poliitikakujundajaile, eriti arvestades, et riigid, kus emadust seostatakse suurema õnnelikkusega, on ühtlasi ka riigid, kus on kõrgem sündivuse tase. ←

Emade ja lastetute naiste õnnelikkus riikide ja inimarengu taseme lõikes

Andmed: ESS 6. voor (2012/13) ning ÜRO inimarengu indeks (2012). ESSi andmetele on rakendatud disainikaale.

KAS RÄNNATA VÄLJA ÕNNE OTSIMA?

David Bartram

Leicestri Ülikool, Ühendkuningriik

Rändamine rikkamasse Euroopa riiki ei pruugi ilmingimata kaasa tuua suuremat õnnelikkust.

Tundub kõigiti põhjendatud eeldus, et rikkamatesse riikidesse kolinud sisse­rändajate elu paraneb tuntuval määral. Paraku näitavad ESSi Euroopa-sisese rände andmed, et sisse­rändajad ei pruugi kogeda pärast rikkamasse riiki kolimist suuremat õnnelikkust.

Kui võrrelda Kesk- või Ida-Euroopast Lääne-Euroopasse sisse­rändajaid Kesk- või Ida-Euroopasse jääjatega, selgub, et väljarändajad on üldjuhul õnnelikumad kui kojujääjad (kujutatud all oleval joonisel siniste tulpadega). Enam kui pool sellest erinevusest tuleneb väljarändajaid ja kojujääjaid iseloomustavate omaduste erinevustest: väljarändajad on reeglina nooremad ja tervemad ning seetõttu ka õnnelikumad kui kojujääjad. Samas jõudsimise järel­dusele, et väljarändajad enamikust riikidest on tunduvalt õnnelikumad kui kojujääjad (punased tulbad) isegi siis, kui need erinevused väljarändajate ja kojujääjate vahel on analüüsis arvesse võetud.

Teisalt peame enne lõpliku järel­duse tegemist – väljarändajad on saanud õnnelikuks rikkamasse riiki kolimise tõttu – kaaluma ka teist võimalust: väljarändajad võisid olla väljarändamist põhjustel, mida me ei näe. Analüüsist, milles kasutati statistilist meetodit, mis võimaldab eraldada väljarändamise otsuse „tõelist“ mõju, selgub, et see peab paljude riikide puhul tõepoolest paika. Olles eelnevad õnnelikkuse erinevused analüüsis arvesse

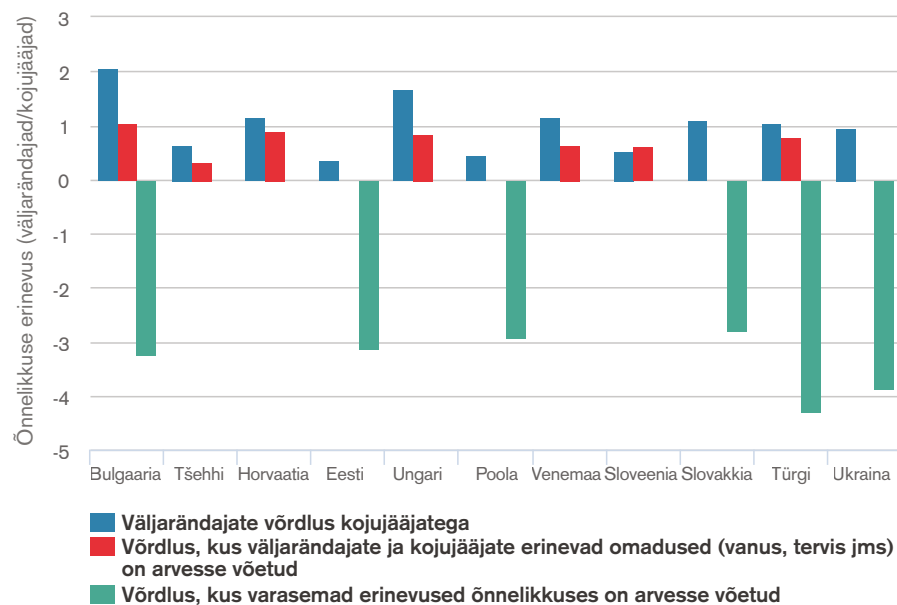

võtnud, jõudsimise järel­dusele, et Bulgaariast, Eestist, Poolast, Slovakiast, Türgist ja Ukrainast väljarännanute puhul võib tegelik olukord olla isegi nii, et väljarändamisega kaasneb hoopiski õnnelikkuse langus ja mitte tõus (rohelised tulbad).

Väljarändajate elu võib küll paraneda suurema objektiivse heaolu mõttes, kuid subjektiivselt vaatevinklist vaadatuna selgub, et rändega

võib kaasneda hoopis märkimisväärne pettumus. Üks võimalik seletus võib olla, et õnnelikkus sõltub inimese sotsiaalsest positsioonist. Kuigi väljarändaja absoluutne sissetulek võib olla pärast väljarändamist suurem, leiavad paljud väljarändajad ennast olukorrast, kus nad peavad leppima suhteliselt madalapalgalise tööga, ning sel võib olla nende heaolu tunnetusele negatiivne mõju. ◀

Õnnelikkuse erinevus väljarändajate ja kojujääjate vahel riikide lõikes (ainult statistiliselt olulised tulemused)

Andmed: ESS voorud 1–6 (2002/03–2012/13). On rakendatud disainikaale.

KAS RAHULOLU DEMOKRAATIAGA TÄHENDAB RAHULOLU ELUGA?

Mónica Ferrín
Zürichi Ülikool, Šveits

Inimesed on eluga rohkem rahul neis riikides, kus demokraatia kvaliteet on kõrge ning kus usutakse oma demokraatliku režiimi legitiimsusesse.

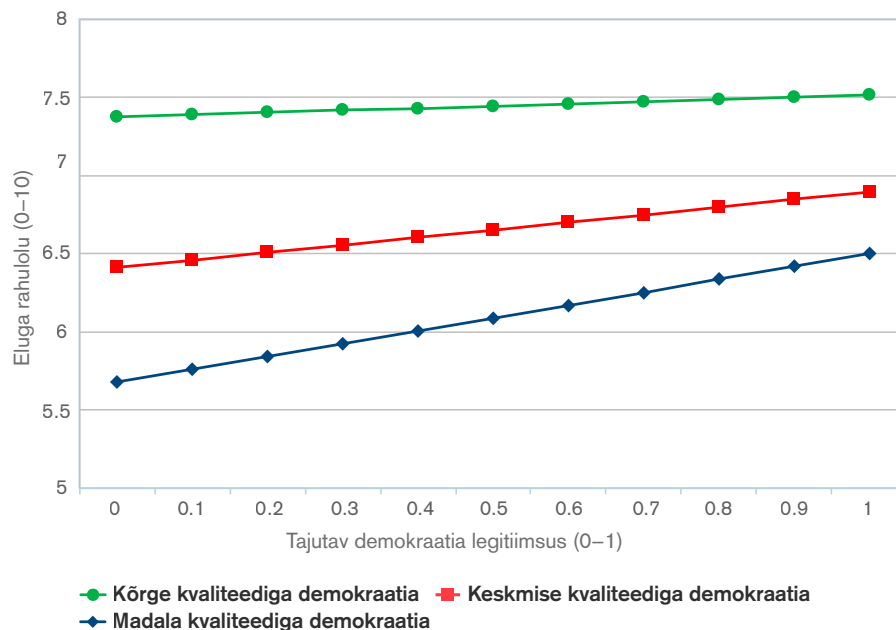
Enamik maailma inimestest kaldub arvama, et demokraatiline eeliseid teiste poliitiliste režiimide ees ning demokraatliku valitsusega riikides elavad inimesed paremat elu. Kas see on aga ilmtingimata nii? Küsimus, kas demokraatlik riigikord tähendab tõesti kodanike suuremat heaolu, jääb paraku õhku ning selle üle otsustamiseks on vaja rohkem tõendeid. ESSi 6. vooru (2012/13) erimooduli „Kuidas eurooplased demokraatiat mõistavad ja hindavad“ tulemused pakuvad väärtuslikke andmeid, mille baasil on võimalik vaadelda demokraatia ja heaolu vahelisi seoseid.

Riigitasandi analüüsist ilmneb, et subjektiivne heaolu varieerub riigiti samaselt demokraatia toimimisega. Sellistes ESSi riikides nagu

Põhjamaad, kus demokraatia toimib paremini (mõõdetuna Maailmapanga üleilmsete valitsemise indikaatoritega (Worldwide Governance Indicators)), on eluga rahulolu tase kõrgem kui riikides, kus demokraatia toimib halvemini (nagu Venemaa või Ukraina). Korrelatsioon keskmise eluga rahulolu ja demokraatia toimimise vahel on 0,79.

Ka inimese rahulolu oma eluga (mõõdetuna skaalal 0 kuni 10) on positiivses korrelatsioonis tema hinnanguga demokraatia toimimisele. Kasutades ESSi 6. vooru (2012/13) demokraatia mooduli andmeid, saame testida, kui võrd inimese eluga rahulolu erineb olenevalt sellest, kas ta tajub oma riigi poliitilist režiimi legitiimsena või mitte (st kas tegelik demokraatia vastab tema hinnangul

Demokraatia legitiimsusesse uskumise mõju eluga rahulolule olenevalt demokraatia tasemest

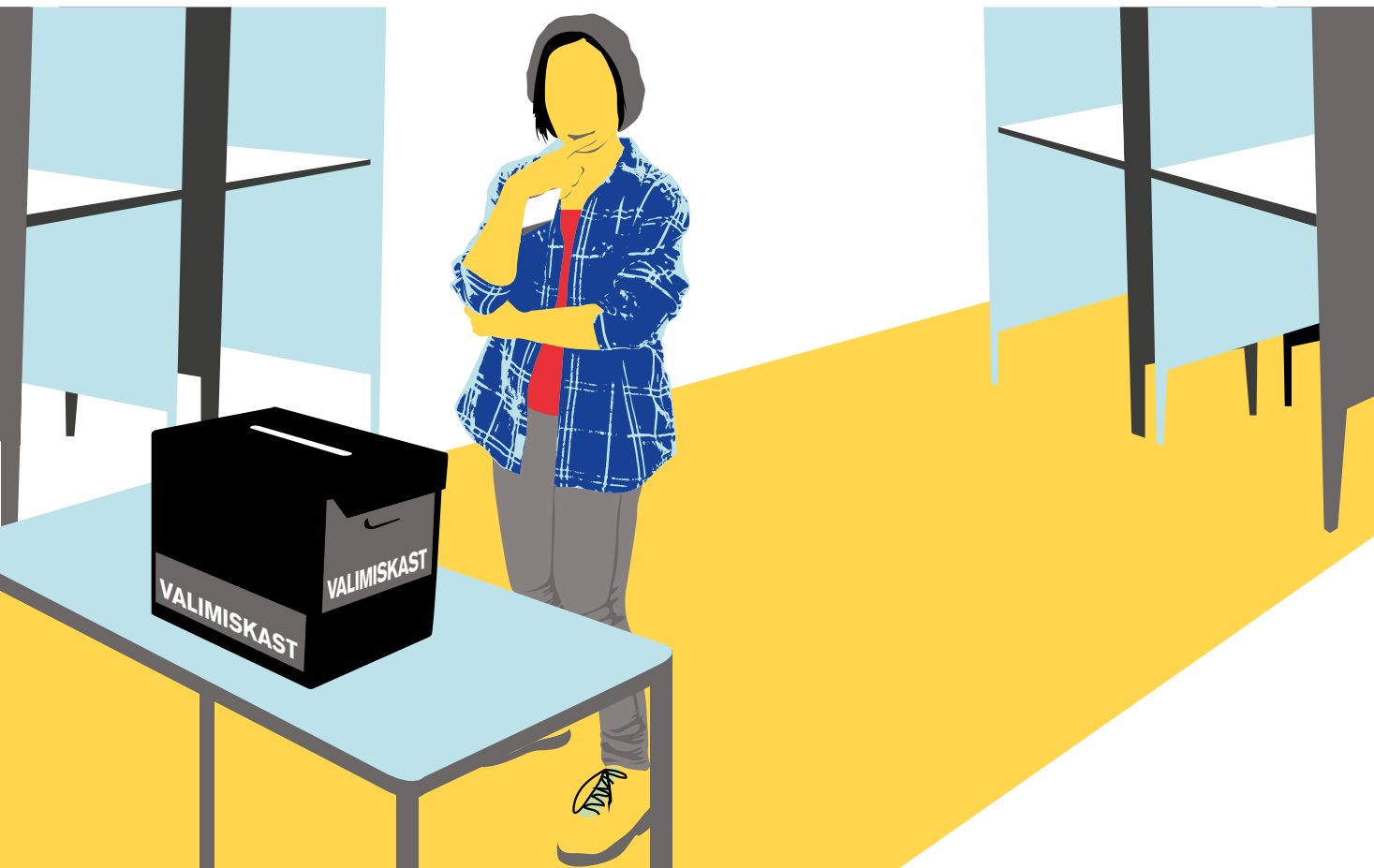

KAS TEADSITE?

ESSi 6. voor hõlmas erimoodulit selle kohta, kuidas eurooplased demokraatiat mõistavad ja hindavad.

Andmed: ESS 6. voor (2012/13).

Märkus. Demokraatia legitiimsusesse (liberaalne dimensioon) uskumise mõju eluga rahulolule (1–10) vastavalt mitmetasandilise regressiooni tulemustele. Demokraatia kvaliteedi mõõtmisel kasutati üleilmseid valitsemise indikaatoreid (Worldwide Governance Indicators) (Maailmapank 2012).

ettekujutusele demokraatia olemusest). Me täheldasime tajutava demokraatia legitiimsuse ja eluga rahulolu vahel märkimisväärset positiivset korrelatsiooni. See tulemus jäi kehtima ka pärast isikuomaduste ja riigi majandusliku olukorra mõju arvesse võtmist. Sellised tulemused toetavad seisukohta, et rahulolu jaoks ei ole tähtis mitte ainult majanduslik olukord.

Demokraatia legitiimsuse tähtsus heaolu seisukohast on riigiti siiski erinev. Huvitaval kombel on demokraatia legitiimseks pidamise/mittepidamise mõju eluga rahulolule seda tugevam, mida madalamad on riigi demokraatia kvaliteedi objektiivsed näitajad

KAS TEADSITE? Inimeste eluga rahulolu erineb olenevalt sellest, kas nad tajuvad oma riigi poliitilist režiimi legitiimsena või mitte.

(mõõdetuna Maailmapanga indikaatoritega). Nagu jooniselt näha, muudab kõige halvemini toimiva demokraatiaga riikides usk süsteemi legitiimsusse kodanikud oma eluga selgelt rahulolevamaks; samas aga riikides, kus demokraatia toimib paremini, on seos demokraatia legitiimsus-usu ja heaolu vahel nõrgem.

Küll aga võib olla, et kõrgekvaliteedilistes demokraatiates on kodanikud demokraatia hea toimimisega harjunud, mistõttu nende subjektiivne tajum demokraatia toimise suhtes ei ole enam nii kaalukas.

Neist tulemustest peegeldub demokraatia legitiimsuse tähtsus mitte ainult demokraatlike režiimide püsimise tagamise seisukohast, vaid ühtlasi ka kodanike heaolu tagamise seisukohast. Väljakutse kogu Euroopa valitsustele – ja eriti, kuid mitte ainult, madala kvaliteediga demokraatiaga valitsustele – seisneb selles, et tuleb teha kõik, mis võimalik, et vastata rahva ootustele demokraatia suhtes. ➤

SUBJEKTIIVNE HEAOLU JA KESKKOND

Finbarr Breerton, J. Peter Clinch
ja Tine Ningal
University College Dublin, Iirimaa

Kõikjal Euroopas on täheldatav
oluline negatiivne seos piirkonna
atmosfääri vääveldioksiidi
(SO₂) sisalduse ning eluga
rahulolu vahel.

On laialt teada tõsiasi, et inimese
ümbruskond ja keskkonnanähtused võivad
olla oluliseks elukvaliteedi määrajaks. Halb
õhukvaliteet ning eriti saastava vääveldioksiidi
(SO₂) sisaldumine õhus on valmistanud
poliitikakujundajatele muret juba pikka aega.
Kasutades Geograafilise Info Süsteeme
(GIS), kõrvutasime ESSI esimese kuni
kolmanda voo (2002/03 kuni 2006/07)
andmeid avaliku õhukvaliteedi andmebaasi
AirBase andmetega ning viisime läbi esimese
riikideülese uuringu, et teha kindlaks,
milline on seos subjektiivse heaolu ning
SO₂ sisalduse vahel riikide erinevate
piirkondade õhus.

Meie analüüs näitab, et keskmine eluga
rahulolu Euroopas varieerub mitte ainult
riikide lõikes, vaid ka riikidesiselt
piirkondade lõikes. Samased riikidevahelised
ja piirkondadevahelised erinevused on
täheldatavad ka SO₂ sisalduses. Riigid, kus
õhu SO₂ sisaldus on väiksem – Norra ja
Taani – kuuluvad ühtlasi nende riikide hulka,
kus eluga rahulolu on kõrgeim. Riikides
nagu näiteks Poola on õhu SO₂ sisaldus
suurim, ühtlasi on need ka piirkonnad, kus

eluga rahulolu on pigem alla keskmise.
Piirkonnatasandi analüüs näitab, et seos
saastatuse taseme ja heaolu vahel võib
olla isegi tugevam, kui näitab eelmise
riigitasandi uuring.

Negatiivne korrelatsioon õhu SO₂ sisalduse
ja eluga rahulolu vahel on tugev ning on
endiselt ilmne isegi siis, kui statistilises
analüüsis võeti arvesse muud heaolu
mõjutavad individuaalsed ja kontekstilised
tegurid (nt majanduslikud tingimused).
Mõningal määral on negatiivne korrelatsioon
SO₂ ja heaolu vahel seletatav tõsiasjaga,
et suurem SO₂ sisaldus seostub halvema
tervisega, mis on omakorda seostatav
madalama eluga rahuloluga. Siiski jääb
SO₂-l täiendav otsene mõju subjektiivsele
heaolule alles isegi pärast seda, kui
erinevused füüsilises tervises on analüüsis
arvesse võetud.

Need tulemused näitavad, kui tähtis on
uurida keskkonna mõju inimeste heaolule
ning tegutseda selle nimel, et halbade
keskkonnanähtuste potentsiaalselt kahjulik
mõju oleks võimalikult väike. ◀

ELUGA RAHULOLU, EMOTSIOONID JA VÄÄRTUSED

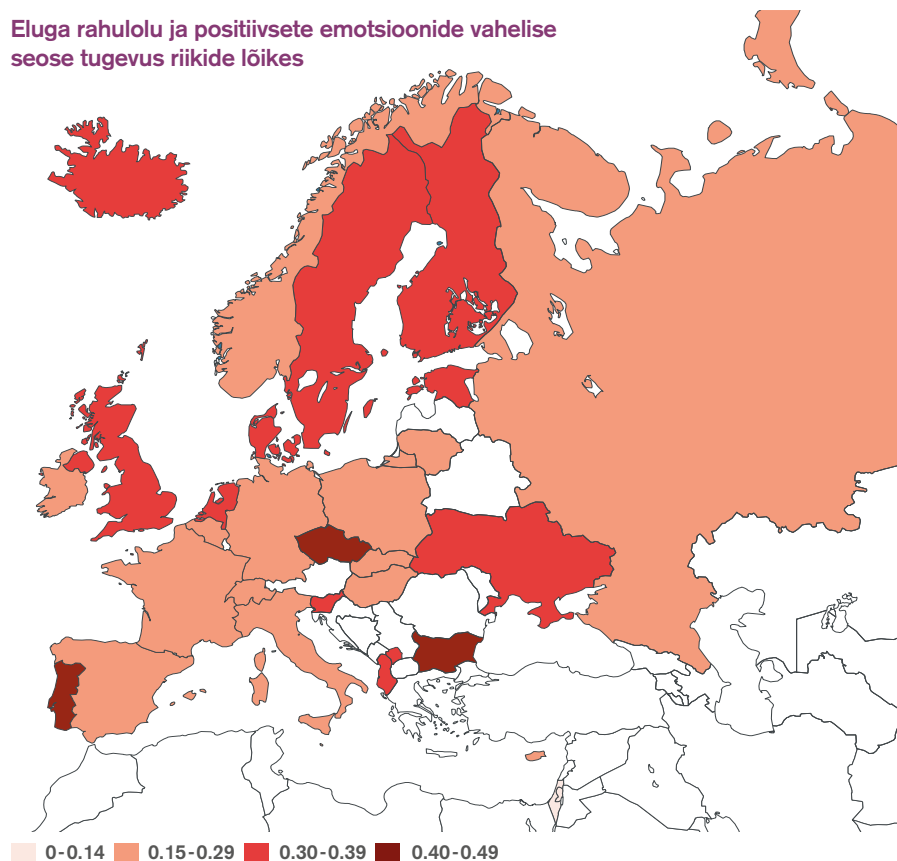
Anu Realo, Liisi Kõots-Ausmees
ja Jüri Allik
Tartu Ülikool, Eesti

Inimesed, kes kogevad enam positiivseid emotsioone, on üldjuhul ka eluga rohkem rahul. Samas on positiivsete emotsioonide tähtsus erinev olenevalt inimese väärtustest.

Esmapilgul tundub enesestmõistetav, et positiivsed emotsioonid suurendavad meie rahulolu eluga, samas kui negatiivsed emotsioonid viivad meie tuju alla ning vähendavad meie eluga rahulolu. Kas me saame aga olla eluga rahul, ilma et oleksime õnnelikud? Vastus võib olla erinev olenevalt sellest, kes te olete ja kus te elate. Erinevate väärtustega inimesed võivad oma eluga rahulolu hinnates omistada emotsioonidele erinevat tähtsust.

Euroopa riikides on positiivsed emotsioonid üldiselt eluga rahuloluga positiivselt seotud, samas kui negatiivsed emotsioonid on eluga rahuloluga negatiivselt seotud. ESSi 6. voo (2012/13) tulemuste analüüsist selgub, et positiivsete ja negatiivsete emotsioonide osa eluga rahulolus erineb riigiti olulisel määral. 29 riigist, kes ESSi 6. voo osalesid, on seos positiivsete emotsioonide ja eluga rahulolu vahel suurim Bulgaarias, Tšehhis ja Portugalis (vt kaarti).

Eluga rahulolu ja positiivsete emotsioonide vahelise seose tugevus riikide lõikes

Andmed: ESS 6. voo (2012/13). On rakendatud poststratifikatsiooni kaale.

Märkus. Eluga rahulolu prognoositi positiivse afekti skaaladel, millega mõõdeti emotsionaalseid kogemusi kõigis 29 Euroopa riigis, mitmest regressioonanalüüsist koosnevas seerias. Tumedamad värvid tähistavad tugevamat seost.

Üks tegureid, mis võib mõjutada emotsioonide ja eluga rahulolu vahelise seose tugevust eri riikides, on sotsiaal-majandusliku arengu tase. Analüüs näitab, et positiivsetel emotsioonidel on eluga rahulolu kujundamisel väiksem roll riikides, mille inimarengu indeksi näitaja on kõrgem.

Olulised võivad olla ka väärtused – eriti see, kuidas inimesed väärtustavad ellujäämist, s.o füüsilist ja majanduslikku turvalisust, eneseteostusest enam. Analüüs näitab, et eluga rahulolu sõltub positiivsetest emotsioonidest pigem tugevamini neis ESSi riikides, kus (vastavalt maailma väärtuste

uuringu tulemustele) tähtsustatakse rohkem ellujäämist, kui riikides, kus väärtustatakse enam eneseteostust. Huvitav on aga see, et eluga rahuloluks on võrdsetl vajalik ka negatiivsete emotsioonide puudumine ja seda sõltumata sellest, kas riigi ellujäämise/ eneseteostuse näitaja on madal või kõrge.

Neist tulemustest tõuseb esile, et väga tähtis on vaadata heaolu kultuuriti võrdlevalt ning pidada alati silmas tõsiasja, et heaolu mõjutavad tegurid võivad olla eri kultuurides erinevad. ☞

LISATEAVE

ESSi tulemustega heaolu kohta on võimalik põhjalikumalt tutvuda meie interaktiivsel veebisaidil

www.esswellbeingmatters.org

Veebisaidilt leiate põhjalikumad versioonid kõigist käesolevas väljaandes refereeritud artiklitest ning samuti on seal võimalik uurida detailsemaid tulemusi interaktiivsetelt joonistelt ja tabelitest. Veebilehel on ka rubriik „Uuri lähemalt“, kust leiab taustateavet erinevate kasutatud teoreetiliste ja metodoloogiliste lähenemiste kohta, ning soovitusi lisalugemiseks heaolu erinevate aspektide kohta, mida saab ESSi andmeid kasutades uurida.

HEAOLU ON TÄHTIS

HEAOLU MÕOTMINE

HEAOLU DIMENSIOONID

HEAOLU MÕJUTAVAD TEGURID

ESS: VAADATES HEAOLUST KAUGEMALE

ESS on suur Euroopa teadustaristu, mis pakub võimalusi informeeritud akadeemiliseks ja poliitiliseks aruteluks tervel hulgal sotsiaalsetel, moraalsetel ja poliitilistel teemadel.

Praeguseks on korraldatud kaheksa ESSi uuringut, mis on toimunud iga kahe aasta tagant alates aastast 2002 ning mis on käsitletud peamisi väljakutseid, millega Euroopa ühiskond 21. sajandil silmitsi seisab. Lisaks inimeste ja ühiskondade heaolu edendamisele on neis uuritud järgmisi teemasid: kasvav migratsioon, demokraatlik (mitte)kaasatus, muutuvad töö- ja eraelu muustrid ning surve sotsiaalsüsteemile. ESS sisaldab kõiki neid ning paljusid muid teemasid puudutavaid andmeid. Uuringu ranged metodoloogilised standardid ning rõhu asetamine teadmiste edasiandmisele on aidanud tõsta ESSi kvantitatiivsete sotsiaaluuringute seas esirinda ning teha sellest väärtusliku allika, kust ammutada infot sotsiaalpoliitika kujundamiseks nii riiklikul kui Euroopa tasandil.

Teave uuringu ulatuse, meetodite ja tulemuste kohta on vabalt kättesaadav mitme kanali kaudu:

ESSi veebisait annab piiramatu juurdepääsu projekti protokollidele, meetoditele, andmetele ja muudele ressurssidele.

www.europeansocialsurvey.org

Edunet – interneti koostiskeskkond, kus ESSi andmete abil juhendatakse suuremahuliste riikidevaheliste andmekogumite analüüsi

ESS Topline – ESS põhitlemuste lühiraportite sari teemadel nagu: heaolu, usaldus õigussüsteemi suhtes, töö ja perekond, suhtumine demokraatiasse ning isiklik ja sotsiaalne heaolu

ESSi poliitikaseminaride sari – seminarid, mis toovad kokku juhtivad teadlased ja poliitikakujundajad, et arutada, kuidas ESSi andmed võivad pakkuda teadmispõhist alust aruteluks peamiste Euroopa ees seisvate sotsiaalsete ja majanduslike väljakutsete üle

Nesstar – online-andmeanalüüsi keskkond, mida saab kasutada ESSi andmete uurimiseks

ESSi mitmetasandilised andmed – ühendab endas ESSi respondentidelt kogutud andmeid ning riikliku ja piirkondliku tasandi andmeid sellistest allikatest nagu OECD, WHO ja Eurostat, et lihtsustada teadlastel uurimist, kuidas ühiskondlikud tegurid võivad inimeste hoiakuid ja käitumist mõjutada

ESS Findings – avaldatud uurimistulemuste kokkuvõtted mitmesugustel teemadel, kus on kasutatud ESSi esimese kolme vooru tulemusi ning ESSi esimese viie vooru tulemusi

EDUKAS ÜLEEUROPALINE KOOSTÖÖ

Trükises tutvustatud uuringud annavad ilmeka pildi Euroopa kodanike subjektiivsest heaolust ning selle peamistest mõjutajatest. Majanduslike ja poliitiliste väljakutsete ajal on eriti tähtis tuvastada heaolu mustrid ja suundumused ning hinnata selle kontseptsiooni kasulikkust ühiskonna hindamise baromeetrina. ESS pakub eurooplaste heaolust ülevaate saamiseks kõrgekvaliteedilisi andmeid. Samuti katab ESS hulgaliselt muid teemasid (sealhulgas demokraatia, sisseränne, sotsiaalsüsteem, energiaallikad ja keskkond, ebavõrdsus tervishoius ning usaldus institutsioonide suhtes), et toetada 21. sajandil Euroopa ees seisvate suurte ühiskondlike väljakutsete akadeemiliselt pädevat analüüsimist.

Seetõttu on rõõmustav tõdeda, et üle 80 000 inimese üle kogu maailma on otsustanud ennast ESSi veebisaidil registreerida, et neil oleks juurdepääs selle üksikasjalikele andmetele ja protokollidele. Võrdsest märkimisväärne on ka kasvav trükiste arv artiklite, raamatute ja muude kirjutiste kujul, kus kasutatakse ESSi andmeid ja mida on praeguseks juba üle 3000. Lisaks neile tulemitele avaldab ESS jätkuvalt mõju rahvusvahelistele metodoloogilistele suundumustele, kaitstes jõuliselt kõige rangemate standardite järgimist uuringute ülesehitamisel ja andmete kogumisel.

See kõik poleks olnud võimalik ilma sadade teadlaste raske töö ja pühendumuseta üle kogu Euroopa uurimispiirkonna (ERA – European Research Area). ESSis endas on projekti akadeemilist poolt vedanud juhtgrupp (CST – Core Scientific Team), keda on oma suurepärase nõuannetega toetanud nii teadusliku kui ka metodoloogilise nõustamise kogud. Samal ajal on hulk erinevates riikides uuringut koordineerivaid meeskondi näidanud

silmapaistvaid tulemusi ESSi rangeimate nõuete järgimisel oma riigi siseselt.

Kõige suurem tänuvõlg on meil aga nende üle 300 000 vastaja ees üle kogu Euroopa, kes on pühendanud umbes tunnikese oma aega, et jagada oma arvamusi koolitatud intervjuerijatega. Üldsuse osalemine sotsioloogilistes küsitlustes on jätkuvalt ülimalt oluline, et koguda andmeid, millele tuginedes on võimalik kujundada paremat poliitikat – ja paremat Euroopat. ◀

**Rory Fitzgerald, ESS ERIC direktor
City University London, 2015**

Lisateabe saamiseks külastage veebisaiti
www.esswellbeingmatters.org

TÄIENDAV TEAVE ESSI KOHTA

Euroopa Sotsiaaluuring on Euroopa Teaduse Infrastruktuuri konsortsium (ESS ERIC), mis pakub usaldusväärseid rahvusvahelisi andmeid inimeste hoiakute ja käitumise kohta muutuvast ajast. Alates aastast 2002 on seda uuringut korraldatud rohkem kui 30 Euroopa riigis. Lisateabe saamiseks külastage palun veebisaiti www.europeansocialsurvey.org.

Väljaandes on esitatud andmed subjektiivse heaolu kohta, mis põhinevad ESSi esimese kuue vooru tulemustel. Lisateabe saamiseks külastage palun veebisaiti www.esswellbeingmatters.org.

Käesolevat trükist tuleb tsiteerida järgmiselt:

Euroopa Sotsiaaluuring (2017). „Eurooplaste heaolu Euroopa sotsiaaluuringu tulemustes“. London: ESS ERIC.

Sisukord

Informeeritud arutelu eurooplaste heaolu üle
Subjektiivse heaolu mõõtmine ESSi raames
ESSis osalevad riigid
Heaolu on tähtis
Heaolu dimensioonid
Õnnelik ja õitsev?
Heaolu on mitmemõõtmeline mõiste
Milline on elamisväärne ühiskond?
Heaolu mõjutavad tegurid
Töö- ja eraelu tasakaal Euroopas

Sooline ebavõrdsus ja depressioon
Kas lapsevanemaks olemine teeb õnnelikuks?
Kas rännata välja õnne otsima?
Kas rahulolu demokraatiaga tähendab
rahuolu eluga?
Subjektiivne heaolu ja keskkond
Eluga rahulolu, emotsioonid ja kultuurilised
väärtused
Lisateave
ESS: vaadates heaolust kaugemale
Edukas üleeuroopaline koostöö

Väljaanne valmis ESS ERIC 2013–2015
tegevusprogrammi toetusel. ESS ERIC ei vastuta
väljaandes sisalduva teabe kasutamise eest.

Oktoober 2017

Kujundanud ja välja andnud Blackwood Creative Ltd.
www.weareblackwood.com